

Sinceritate și convenție

**„NU SÎNT TURNUL EIFFEL” de Ecaterina Oproiu
pe scena Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra”***

Roșu, galben, albastru, verde... culorile se rotesc, îi învâluie și un curcubeu îi înfășoară, amestecând pe cei doi îndrăgostiți — pe uicii reprezentanți ai omenirii în acea clipă pe pământ, El și Ea, care s-au descoperit uimiți, fermecați, și încep să plutească, transfigurați, de nerecunoscut, printre nori și stele, suiți pe baloanele visului.

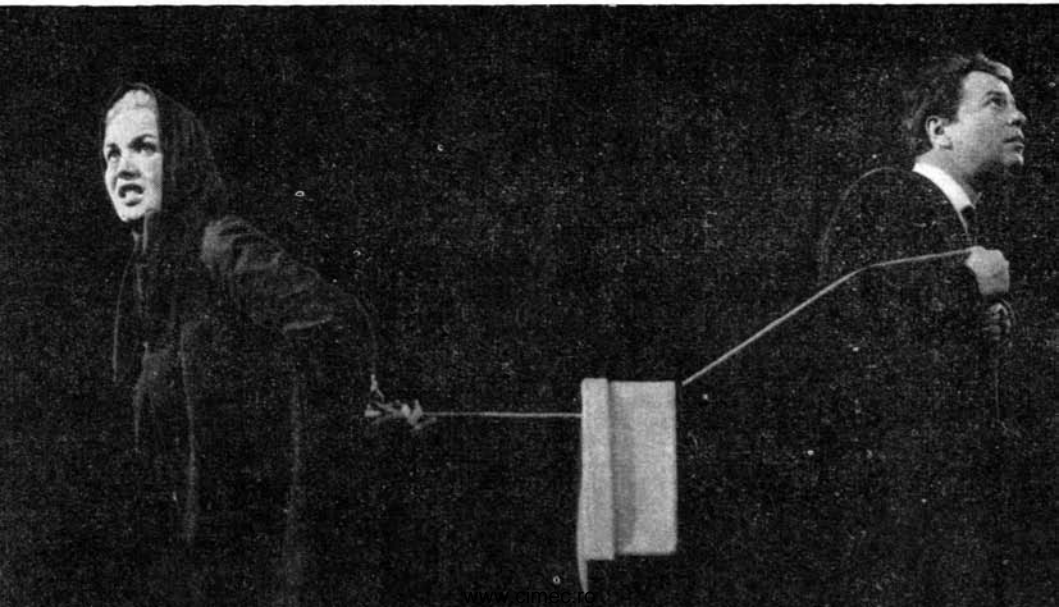
Asistăm aici la un excelent moment teatral. Metafora nașterii sentimentului e construită în linii grave și hazlii, colorindu-l în permanentă în aceste tonuri contradictorii ce-i dau o alternanță dinamică. Analizând altă dată prima montare a piesei Ecaterinei Oproiu, un critic observa că în reprezentarea regizorală se oferă două soluții: „Alături de autoare sau alături de eroi”. Observația e justă, și — hotărît lucru — Valeriu Moisescu, regizorul spectacolului de la Teatrul „Bulandra”, și-a propus să se alătore autoarei, comentînd împreună cu ea, cu înțelegere sau cu ironie, cu vervă sau cu melancolie, dar totdeauna lucid, cenzurat, elanurile și avatarurile cuplului. Montările anterioare ale piesei *Nu sînt Turnul Eiffel* au dovedit că structura specifică a textului presupune o construcție scenică, cere o arhitectonică plastică, aptă să dea dinamism acestui perpetuum mobile dramatic. Valeriu Moisescu a trasat actorilor sarcina creării unei mișcări continue, a unui flux de vitalitate și energie în torent, lansîndu-i singuri pe o rachetă sau, cu alte cuvinte, pe scena centrală, pe scena-platformă, înconjurată din toate părțile de priviri. Aceasta înlătură senzația construcției și mecanismului, dînd o aparență de simplitate, de comunicare directă și nestînjinită cu publicul. Dar această scenă obligă, constringe chiar la o teatralitate accentuată, la o convenție continuă, acuzată și hiperbolizată.

Spectacolul este o înlănțuire de metafore, țîșnite din litera și spiritul textului, un curent continuu de imagini care construiesc o lume. Stilul original de lucru al regizorului Valeriu Moisescu, imaginația sa teatrală luxuriantă au corespuns aici, mai mult ca oriunde, cerințelor acestui text de o factură teatrală foarte modernă.

* Regia : Valeriu Moisescu. Scenografia : Paul Bortnovschi. Distribuția : Octavian Cotescu (El) ; Rodica Tapalagă (Ea) ; Dorin Dron (Bătrînul domn) ; Valy Voiculescu-Pepino (Tanti) ; Anca Verești și Flavia Buref (Manti) ; Aurel Cioranu (Tudorică) ; Lucia Mara și Maria Pricop (Silvia) ; Dumitru Furdui și Ion Caramitru (Băiatul).

Rodica Tapalagă și Octavian Cotescu in trei momente din spectacol

În acest spectacol, El și Ea fac și refac lumea ; o crează și o distrug, își afirmă și își neagă bucuriile și disperările și disperările, acceptă și refuză devoțiuni și trădări. Reprezentația degajă, în primul rînd, o senzație de tumult al vieții, prin aglomerarea insolită — uneori tulburătoare, alteori canaghioasă — de idei și fapte, de încrucișări ale unor energii și destine diferite, ascunzînd îndărătul dezordinii multicolore, dincolo de vîrtejul de întrebări și răspunsuri, de dorințe și revendicări, îndărătul metaforei — goana peste cîmp, spre șoscaua națională —, multă, foarte multă rigoare, precizie în organizare și, în primul rînd, concepție. Soluția scenei centrale (scenografia, arhitect Paul Bortnovschi) pare într-adevăr organică piesei. Pusă la vedere, oferită cu candoare privitorilor, recuzita dă protagoniștilor, după necesități, farfurii și scaune, soare și lună, flori sau șifoniere, accentul întregului spectacol deplasîndu-se de la ceea ce se petrece în jurul lor, la ceea ce se întîmplă cu ei și în ei. Ingenioase, abil repartizate, exploatănd fiecare parcelă a scenei, diferitele manevre tehnice — care acționează rapid și neprevăzut — au efectul unor gaguri intrinsece acțiunii, dau spațiului multă varietate și culoare și, ceea ce e important, stimulează pofta de joc.

În completarea cadrului plastic, creatorii au adus și cîteva ecrane suspendate, o compoziție spațială ce-și propune să comenteze, cu ajutorul unor proiecții, diferitele momente. Acest comentariu în adagio ni se pare însă inutil, în fapt nu contribuie decît la distragerea atenției publicului de la actori și mișcările de pe platformă.

Cu spectacolul *Caragiale-Ionescu* de la Teatrul Mic, Valeriu Moiescu a demonstrat, și nu pentru prima oară, aptitudinea sa specială pentru vizualizarea textului, vocația pentru desenul în spațiu al sentimentelor și atitudinilor. Experiența sa acumulată s-a desăvîrșit aici, printr-o impresionantă impulsivitate, prin mișcarea continuă a protagoniștilor, prin iluzia mișcării, creată chiar și în momentele de repaos. Talentul său de a crea balet mecanice se demonstrează și aici, și am admirat desăvîrșita sincronizare a mișcării cu muzica. De altfel, ilustrația muzicală, concepută de Timuș Alexandrescu, e activă și devine o componentă sonoră prețioasă în spectacol. Studiată în amănunt, mișcarea are o caligrafie riguroasă, gestul realist, pînă în cele mai mici detalii (spălarea ligheanului, mîncatul, aranjarea valizelor), trece fără tranziție, brusc, în metaforă, se prelungește în simbol, transfigurînd situația. De aici derivă acea alternanță de grav și hazliu, de meditație și zeflemea, de afirmare și negare, proprii dialecticii montării.

În cuplul El și Ea, Rodica Tapalagă și Octavian Cotescu aduc o nouă identitate psiho-fizică eroilor, cu amendamentul că le împrumută foarte multe din propriile lor date. Acești actori de farmec și comunicare cuceresc imediat sala prin înșușirile lor înnăscute. Să nu uităm că ne aflăm pe scena centrală, care reclamă imperios, în primul rînd, receptivitate. Dar ea pretinde, totodată, spontaneitate, sinceritate continuă, dublate de senzația neîntreruptă de joc, de improvizație, de născocire. Regizorul a urmărit, din exterior, să nu piardă nici o clipă aceste condiții. El a fost tot timpul prezent, comentînd evenimentele și sentimentele. Îndrăgostiți, i-a îmbrăcat în penajul pușos al ființelor ce zboară printre nori. Obosiți, refuzînd să se dăruiască oamenilor, ei au început să pretindă ; cînd au înlocuit elanul și entuziasmul cu mîrginire și impertinență, t-a înfășurat în îmbrăcăminte luxoasă și țipătoare, cu podoaba amăgitoare a păpușilor de bilci. Costumele, pline de fantezie, concepute de Pia Oroveanu, au accentuat ideea, au dat dinamism și culoare metaforei sau, cum s-a întîmplat cu personajele Manți și Tanți, au ridicat pe verticală două uriașe caricaturi, în dubla ipostază a visului despre prosperitate : jalnică și țanțoșă. Dacă desenul regizoral se distinge cu precizie — el nu se prelungește întotdeauna cu consecvență în jocul actorilor. Sinceritatea are unele intermitențe și, mai ales, e realizată doar de unii dintre interpreți.

Din punct de vedere al stilului, Rodica Tapalagă și Octavian Cotescu constituie un bun cuplu. Ei se armonizează, se completează, jocul lor fiind deopotrivă lucid și detașat, deopotrivă compus din complicitate inteligentă cu textul și dăruire pasionată, trăire a momentelor. Dar, precum spuneam, acest cuplu se completează și nu se contrazice, nu crează conflict. Ei realizează întotdeauna un acord, și niciodată un... dezacord. Aici era cel mai puțin indicat ca cei doi actori să joace împreună.

Rodica Tapalagă, în rolul Ei, e pe de-a-ntregul o fermecătoare imagine a fetei pline de calități și defecte. Actrița, de felul ei explozivă și electrică, captează, știe să fie lucidă și nu cinică, pasionată și nu sentimentală, deșteaptă și nu teribilă, are un umor subtil și e veșnic surprinzătoare ca personaj și ca actriță. Momentele de tristețe, de resemnare, de furie sînt rezolvate cu o solidă știință a meșteșugului dramatic, demonstrînd că Rodica Tapalagă este o actriță pe deplin matură. Despre neajunsurile dicțiunii ei s-a scris și subscriem. Neîndoios că actrița va medita asupra acestui aspect, dar noi ne gîndim în primul rînd la performanța ei de mișcare, de nuanțare, la știința de a

Rodica Tapalagă (Ea), Valy Voiculescu-Pepino (Tanți) și Flavia Buref (Manți)

sugera sinceritate și spontaneitate, fără urme de efort. Octavian Cotescu, alt excelent actor, de înaltă calificare profesională, și pe care publicul nu-l poate uita datorită creațiilor din ultimele stagioni, s-o spunem pe șleau, nu convine totuși acestui rol. Din această pricină, el pare să contrafacă tineretea, fanatismul, intransigența morală, dăruirea extaziată și necondiționată idealului. El ne convinge mai mult în momentele de ironie, de zeflemea, de oboseală, atunci când „are ceva din Mastroiani”. Nu-i aducem însă nici o imputare actorului, care a realizat și el un joc greu, de performanță fizică, demonstrând suplețe și antrenament. E vorba de un criteriu al distribuției și regizorul a optat pentru soluția cea mai facilă; după cum, tot regizorul nu a elaborat cu destulă atenție planul secundar, figurația, elementele actricești ce impresoară protagoniștii, uitând, se pare, că în scena centrală nimic nu scapă neobservat, că, de fapt, aici nu poate fi vorba de plan secundar.

E păcat că pete neglijente, imprecizii și scăpări umbresc această montare, trădând pe alocuri o exigență scăzută, sub nivelul ambițiilor și posibilităților Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra”.

Oferind de fiecare dată condiții unor montări remarcabile, textul de debut — „onorat”, cum spune Ecaterina Oproiu, „cu o discuție atît de vie și de plină de patimi” — ne-a demonstrat din nou calitățile de teatralitate și plasticitate dramatică, prin acest spectacol care vibrează de viață și frumusețe teatrală.

Mira Iosif